

Scientologi

*og nutidige definitioner
af religion
i samfundsvidenskaberne*

Alejandro Frigerio, ph.d.

Docent i Sociologi ved
Det katolske Universitet i
Argentina, Buenos Aires

Fra midten af dette århundrede har man kunnet observere en fornyet interesse for religiøse fænomeners forskelligartede udtryk. Denne interesse skyldes:

- fremgangen for eller udviklingen af nye religioner, især i USA (f.eks. Hare Krishna, Scientologi Kirken, the Mission of Divine Light);

- allerede eksisterende religioners udbredelsen til nye geografiske områder

(så som visse østlige religioner i USA og Europa, Pinsekirken, Mormonerne og Jehovas Vidner fra USA til Sydamerika og Europa, Santeria fra Cuba til USA og lande i Centralamerika, og Umbanda fra Brasilien til Uruguay, Paraguay, Argentina, Chile og i mindre udstrækning til USA og Europa);

- ”genoplivningen” af de etablerede religioner (så som i de karismatiske nyskabelser inden for evangelismen og

katolisismen, fremkomsten af spiritistiske katolske grupper o.s.v.) og

- fremkomsten af en omfattende, ikke centraliseret åndelig subkultur (omfattende det, der er blevet kaldt New Age).

Interessen for den forskelligartede religiøsitet genoplivede gamle diskussioner indenfor samfundsvidenskaber, hvilket resulterede i nogle mere præcise definitioner af religiøse fænomener. Forskellige grupper af samfundsvidenskabsmænd har været fortalere for forskellige typer af definitioner, som ofte har svaret til deres umiddelbare teoretiske interesser.

Disse forskellige typer af definitioner omfatter:

Selvstændige definitioner af religion, som forsøger at beskrive den "indefra" eller ved hjælp af den iboende betydning;

Sammenlignelige definitioner af religion, som griber religionen an ved at undersøge afvigelsen fra andre forklaringssystemer;

Funktionelle definitioner, som karakteriserer religionen ifølge dens konsekvenser for andre områder af det sociale og personlige liv;

Analytiske definitioner, som karakteriserer religion ved de særskilte aspekter, som omfattes af de religiøse fænomener;

Emiske definitioner af religion, hvor de fænomener, som medlemmerne af tros-samfundet eller dets institutioner betragter som værende religiøse, anses for at være det.

Set ud fra de samfundsvidenskabers synspunkt kræver opgaven med at fastslå, hvorvidt en samling trossætninger og ceremonier udgør en religion, at man i den nuværende diskussion af disse discipliner lægger nøje mærke til de forskellige definitioner af religion.

På de følgende sider forsøger vi at fastslå, om Scientologi er en religion, idet de forskellige definitioner, som de samfundsvidenskaber for tiden arbejder med, inddrages.

i. SCIENTOLOGI OG DE SELVSTÆNDIGE RELIGIONSDEFINITIONER

Selvstændige religionsdefinitioner sigter mod at beskrive religion i overensstemmelse med de iboende træk, som religiøse oplevelser har for dem, som udøver religionen. Ved at benytte denne synsvinkel defineres en oplevelse som religiøs, *hvis individer opfatter den som ekstraordinær, transcendent og klart forskellig fra den hverdagsagtige virkelighed, der opleves det meste af tiden.* De, som har disse oplevelser, kan ikke forklare dem med de begreber og teorier, der normalt benyttes til at definere og forklare begivenhederne i deres liv. Oplevelserne af denne art forekommer dem imidlertid ubenægteligt mere virkelige end det, der opfattes i hverdagens verden. Peter Berger udtaler:

"I den religiøse oplevelse mister hverdagslivets virkelighed på dramatisk måde sin status som den endegyldige virkelighed. Den forekommer tværtimod som en indgangsport til en anden virkelighed, der er drastisk anderledes, men alligevel af uhyre betydning for individet. Ved denne ændrede virke-

lighedsopfattelse får al verdslig aktivitet i den daglige virkelighed radikalt reduceret betydning, den bliver trivialiseret – reduceret til ”det rene ingenting”, som det hedder i Prædikerens bog” (Berger 1974, side 130-131).

Religion defineres ud fra dette synspunkt som det ekstraordinæres rige, det hellige, ”det andet”. Religion er med andre ord den del af aktivitet og mennesketænkning, der inddrager de oplevelser, der sætter individet i kontakt med noget uforklarligt, vidunderligt, mystisk og majestætisk, noget der ikke kan forklares rationelt eller med teorier, som man normalt forstår begivenhederne i ens liv med. Religiøse institutioner er de institutioner, der beskæftiger sig med at anerkende, definere og forklare religiøse oplevelser.

Spørger man således, om Scientologi stemmer overens med de eksisterende religionsdefinitioner, er det ensbetydende med at undersøge, om den beskæftiger sig med, anerkender eller forklarer en type ekstraordinære, ikke-dagligdags oplevelser, der sætter den enkelte i forbindelse med en virkelighed af en anden slags, der er vidunderlig og overraskende. Svaret er efter min opfattelse bekræftende.

Vejen, som Scientologi lover den, der bestræber sig for at forstå dens udøvelse, er ud over løsning på problemer og opnåelse af målsætninger i hverdagen en langsom og gradvis fremgang mod en varig lykke og nye bevidsthedsniveauer, man aldrig havde drømt var mulige. Kulminationen på disse niveauer udgør en oplevelse af total frihed, hvori individet magter at styre det fysiske univers bestående af materie, energi, rum og tid, og magter at nå en fuldstændig alvidenhed. Bevidsthed om

liv og død og bevidsthed om universet vil således stå klart for individet. Scientologi Kirken hævder:

”Mennesket består af tre dele: Legemet, der ikke er meget mere end en maskine; sindet, der er opdelt i en analytisk og en reaktiv del, som beregner og ikke indeholder meget andet end en samling billeder; og thetanen, der er selve livet, den ånd, der gør legemet levende... Pointen er, at thetanen er overordnet både legeme og sind... Men har den nogen begrænsninger? Hvor højt kan den i sidste ende hæve sig?”

”I et forsøg på at besvare disse spørgsmål opstod Scientologi og åbnede døren for en fuld realisering af det åndelige potentiale.”

”Tilstanden betegnes som *Opererende Thetan*... Skønt thetanen ingen materie, bevægelse, bølgelængde og plads har i tid og rum, kan den ikke desto mindre udrette hvad som helst. En *Opererende Thetan* eller OT kan således defineres som en, der er ”bevidst og villig årsag til liv, tanke, materie, energi, rum og tid”.

”Det er derfor ikke uden grund, at Scientologi er blevet beskrevet som virkeliggørelsen af menneskets dybeste håb om åndelig frihed – ved at skrælle tidernes akkumulerede hindringer bort og vende tilbage til vor naturlige tilstand med alle de evner, der iboende tilhører os.” (*Scientology Handbook*, side 23).

Resultaterne, der kan vindes ved at nå det sidste niveau for *Opererende Thetan* beskrives i en af kirkens publikationer på følgende måde:

”Disse sandheder er essentielle for

Deres overlevelse som en *Opererende Thetan* og for Deres evne til at nå total åndelig frihed. Deres begreb om tid, fremtid og fortid vil ændres gentagne gange, og De vil opleve et uforligneligt og nyt niveau i stabilitet og bevidsthed, der vil forblive Deres i dette og i fremtidige liv.” (Source Magazine 99:21).

Der er en klar forskel mellem denne frihedsoplevelse og alvidenhed på den ene side og menneskets almindelige oplevelser på den anden side. Scientologidogmer hævder ydermere, at den, som følger den afstukne vej, kan nå det at opleve *eksteriorisering*, hvori thetanen (ånden) forlader legemet og eksisterer uafhængigt af kødet. Under eksteriorisering er personen i stand til at se uden kroppens øjne, høre uden ører, føle uden hænder, og skaffe sig vished om, at han er sig selv (thetanen) og ikke sin krop. Ifølge Scientologi gør thetanens eksteriorisering det klart, at ånden er udødelig og udrustet med evner, der overgår dem, man ville kunne forudsige ved dagligdags tænkning:

”Thetanen kan forlade kroppen og eksistere uafhængigt af kødet. Uden for legemet kan personen se uden kroppens øjne, høre uden kroppens ører og føle uden kroppens hænder. Mennesket har hidtil haft meget lidt forståelse af denne adskillelse fra dets sind og krop. I kraft af eksteriorisering, der opnås i Scientologi, vinder personen vished om, at han er sig selv og ikke sin krop. (*Hvad er Scientologi?* 1993, s. 147).

Sammenfattende kan det siges, at religiøse oplevelser, der ikke er ordinære og dagligdags, har en central placering i Scientologi ligesom i et stort antal religioner, der de sidste årtier har udgjort den ”religiøse, gærende uro” verden over (bl.a. religionerne med oprindelse i østen, Pinsebevægelsen og

de afro-amerikanske religioner med flere). Ligesom i andre religioner, begrunder, anerkender og fortolker dogmatikken sådanne oplevelser, og tager på den anden side dette som bevis på, at gruppens kosmiske vision er korrekt. På denne måde stemmer Scientologi med selvstændige religionsdefinitioner, der anvendes i samfundsvidenskaben i dag.

ii. SCIENTOLOGI OG SAMMENLIGNELIGE RELIGIONSDEFINITIONER

Visse forfattere har nærmet sig en form for religionsdefinition, der skelner religion fra andre systemer (forstået som den slags tradition for tænkning og teori, der giver virkeligheds- og livsoplevelsen mening). Således skelner f.eks. Glock og Stark (1965) mellem det ”humanistiske perspektiv”, der opstiller forsøg på at give menneskets liv mening, og religioner, der tværtimod hævder, at de har opdaget eller etableret veje til at opdage livets sande mening. Forskellen mellem disse og andre systemer består i, at i de humanistiske perspektiver søger man forsætligt at give livet en mening, der er enighed om og som er relativt ”frivillig”, og i de andre antages det, at det har en mening, der allerede eksisterede forud for den mening, som det individuelle menneske eller sociale grupper ønsker at give det, og at det er muligt at samtykke med denne påståede mening. Herom skriver Reginald Bibby:

”Religiøse perspektiver forudsætter muligheden for, at vor tilværelse har en mening, der ligger forud for den mening, vi som mennesker beslutter os til at give den. I modsætning hertil, tilsidesætter det humanistiske perspektiv denne søgen

efter tilværelsens mening og beskæftiger sig i stedet med at give livet mening.” (Bibby 1983, s. 103)

Spørger man, med udgangspunkt i denne synsvinkel, om Scientology er en religion, er det ensbetydende med at undersøge, om den postulerer en mening, *der eksisterer forud for menneskelivet og betragtes som sand og uomtvistelig.* I denne forbindelse kan vi notere os, at mennesket defineres som et åndeligt væsen ifølge Scientology. Det bekræftes, at mennesket ikke har en ånd, men at individet i virkeligheden er en ånd. Ånden kaldes en ”Thetan”, et navn, der er taget fra det græske bogstav *theta*. Det hævdes, at individet eksisterer som sig selv, som et spirituelt væsen. Den kunstneriske evne, personens sjælsstyrke og hans individuelle karakter er alle manifestationer af individets åndelige natur. Thetanen udgør selve personen.

Mennesket består ifølge Scientology af en krop, en organiseret fysisk substans eller sammensætning; et sind, der består af billeder, optegnelser af tanker, konklusioner, beslutninger, iagttagelser og perceptioner; og af thetanen. Thetanen opfattes som tingenes skaber. Den er besjælet og lever endog uden sindet og kroppen og benytter sindet som et kontrolsystem mellem sig selv og det fysiske univers. Scientologer fastholder, at mennesket er en thetan, og at thetanen er kilden til alt skabelse, er udødelig og er livet selv med potentielt uendelig kreativitet og, dersom den

ikke er del af det fysiske univers, med potentiel kapacitet til at styre dette univers, der består af materie, energi, tid og rum.

På den anden side hævder Scientology udtrykkeligt, at uddannelse i dens dogmatik bibringer en forståelse af mennesket, hans potentialer og de vanskeligheder, han står over for, der går langt videre end den, humaniora og samfundsvidenskaberne lærer os. Med viden om Scientologiprincipperne vil personen være i stand til at forstå, f.eks. hvorfor nogle mennesker får succes og andre fejler, hvorfor nogle er lykkelige og andre ikke er det, og hvorfor nogle forhold er stabile, og andre går i stykker. Uddannelse i Scientology sætter den, som sætter sig det for, i stand til at kende livets mysterium og opnå absolut forståelse for dets udødelige natur. Gennem L. Ron Hubbards lære, der udbredes af kirken, kan individet udvikle alle sine evner på alle de *otte dynamikker*, der postuleres i lærens kosmiske vision. Disse dynamikker eller områder, hvorigennem menneskets aktivitet udtrykkes,

er følgende:

1. Individet
2. Familie og sex
3. Grupper
4. Menneskeheden
5. Alle livsformer
6. Det fysiske univers
7. Spiritualitet
8. Det uendelige eller Højeste Væsen (Scientology 0-8: *Bogen om det grundlæggende*, trykt 1990, s. 25–26).

Målet med kirkens lære er at øge individets bevidsthedsniveau, så det

Mennesket består ifølge Scientology af en krop, en organiseret fysisk substans eller sammensætning; et sind, der består af billeder, optegnelser af tanker, konklusioner, beslutninger, iagttagelser og perceptioner; og af thetanen. (Ånden).

kan styre og influere alle livets dynamikker.

Sammenfattende kan man sige, at Scientologi ligesom de fleste religioner hævder at have afsløret livets mysterium. Den fremsætter ikke en erkendt vilkårlig mening for menneskelivet, men påstår at have opdaget den sande mening. Herved adskiller den sig fra humanistiske synsvinkler, idet den ikke fremsætter eller foreslår etiske normer og værdier til at give menneskelivet mening, *men den påstår derimod at vide, hvad mennesket er, og kender meningen med dets tilværelse*. Samtidig og til trods for at den benytter sig af en terminologi, der ligner videnskabernes terminologi, kan den klart differentieres fra disse, idet den ikke har intentioner om at beskrive, hvordan ting sker; den opstiller hverken spørgsmål eller fremsætter hypoteser om det modsatte eller eventuel modificering, men påstår snarere at have opdaget de *sande årsager*, og indbyder én til at få del i denne viden.

iii. SCIENTOLOGI OG DE FUNKTIONELLE RELIGIONSDEFINITIONER

En anden type definition karakteriserer religion ved de konsekvenser, den har på livets andre områder. Den første *funktionelle* religionsdefinition byggede på Emile Durkheims arbejde, og i den lægges vægten på den solidaritetsfølelse, der vækkes af religiøse ceremonier, og dens virkninger på social samhørighed og fællesskab. Disse definitioner er blevet kritiseret, dels fordi der ofte findes flere religioner i samme samfund, hvilket kan bringe den samlende funktion som religion har på fællesskabet som helhed i tvivl. På den anden side

kan andre ikke-religiøse symboler og ritualer, som f.eks. dem, der hører til nationen, staten eller en etnisk gruppe, have samme funktion i forhold til at skabe solidaritet og en samhørighedsfølelse i samfundet.

Faktisk er det nu sådan, at flere samfundsvidenskabsmænd definerer religion ikke ud fra dens konsekvenser for samfundslivet, men i stedet for dens konsekvenser på individets personlige tilværelse. Religion defineres f.eks. af disse skribenter som: *"En kombination af form og symbolske handlinger, der forbinder individet med de grundlæggende vilkår for hans tilværelse"* (Bellah 1964, s. 358), eller som: *"Et system af tro og praksis, som en gruppe mennesker bruger til at konfrontere tilværelsens grundlæggende problemer"* (Yinger 1970, s. 7). Sådanne grundlæggende problemer inkluderer opfattelsen af uretfærdighed, oplevelse af lidelse og bevidstheden om, hvad tilværelsen mangler i mening og formål. Religioner opstiller to slags svar på sådanne menneskelige problemer, hvoraf den ene består i at forklare problemerne, så de giver mening, og den anden består i en opstilling af metoder og handlingsplaner, der sigter mod at overvinde disse problemer. Fra tidens funktionalistiske synsvinkel er en religion således en kombination af en tro, der gør grundlæggende problemer såsom uretfærdighed, lidelse og søgen efter tilværelsens mening meningsfulde, og af fremgangsmåder til at møde sådanne problemer, med det formål at overvinde dem. Stiller man spørgsmålet om, hvorvidt Scientologi passer til denne definition, skal man derfor undersøge, om den opstiller en kombination af fremgangsmåder beregnet på at overvinde disse fundamentale problemer i tilværelsen og et sæt overbevisninger, der kan tjene til at forklare dem.

I den henseende kan man for det første iagttage, at *auditering, der er Scientologis centrale praksis, faktisk bliver fremstillet som en måde til at overvinde lidelse*. Den hævder, at ens evne til at konfrontere tilværelsens problemer, løse dem og nå stadig højere bevidsthedsplaner og *åndelig* velvære, bliver forbedret ved aktiv og frivillig deltagelse i auditering.

Scientologiauditering og uddannelse stræber mod at hæve individet til et plan, hvor han kan bringe orden i sin egen tilværelse og løse sine problemer. Ifølge Scientologi får livets genvordigheder personen til at koncentrere sig om den materielle verden og reducere sin bevidsthed om sig selv som et åndeligt væsen og om sine omgivelser. Konsekvenserne af denne bevidsthedsreduktion er, at der opstår problemer, såsom vanskeligheder i forholdet til andre, lidelse, sygdom og ulyksalighed. Scientologis mål er at vende bevidsthedsreduktionen og vække individet igen, og den opstiller derfor løsninger på de fundamentale problemer i tilværelsen i form af fremgangsmåder, der forøger individets bevidsthed og frihed, rehabiliterer hans anstændighed, kraft og grundlæggende evner. Individet, der er mere bevidst og opmærksomme, har større evne til at forstå og er bedre i stand til at tage vare på deres tilværelse. Ved hjælp af Scientologi auditering og uddannelse bliver folk klar over, at livet er værdifuldt, og at de kan have en tilfredsstillende tilværelse i harmoni med andre.

Scientologi postulerer, at personer ved brug af dens metoder og uddannelse kan befri sig selv for lidelser, såsom irrationel frygt og psykosomatiske sygdomme, blive mere rolige, mere ligevægtige, mere energiske og meddelssomme, reparere og genoplive deres forhold til andre,

opnå deres personlige mål, blive af med tvivl og hæmninger, opnå sikkerhed, selvtillid og velvære og en klar forståelse af, hvordan man bliver lykkelig. Scientologi præsenterer sig alt i alt som et middel til at blive af med lidelse og utilstrækkelighed i personlige evner.

Et andet af elementerne i tidens funktionelle religionsdefinitioner er opstillingen af en mening med eller forklaring på tilværelsens fundamentale problemer. De fleste religioner giver, ved at forklare grundene til menneskets lidelser, en indirekte lettelse for de vanskeligheder, lidelsen afstedkommer, og deres tilhængere opfatter derfor livets problemer mindre meningsløse, uretfærdige og uforklarlige. Samtidigt giver dogmatiske forklaringer på lidelse et grundlag, der motiverer den religiøse udøvelse, som er udviklet med henblik på at hjælpe personen af med sådanne lidelser: Påstanden om at kende årsagerne til tilværelsens problemer kan betragtes som grunden til, at handlingsplaner til at løse disse problemer udvikles.

I denne henseende kan man iagttage, at Scientologi også *opstiller svar på menneskets lidelse ved at forklare dem*. Scientologis dogmatik forklarer især grundene til lidelse. Individet er ifølge dette dogme grundlæggende set godt og lykkeligt, og grundene til lidelse findes i "det reaktive sind", der klart adskilles fra det analytiske sind, og består af "engrammer". I bogen *Livets Dynamikker* skriver grundlæggeren L. Ron Hubbard:

"Mennesket er ikke et reaktivt dyr. Det har selvdeterminisme og vilje. Det har normalt høj analytiske evne. Det er kun rationelt, lykkeligt og i harmoni med sig selv, når det har sin egen grundlæggende personlighed. Den mest ønskelige tilstand for et individ er fuldstændig selvbestemmelse." ... "Det

reaktive sind er en samling oplevelser, modtaget i ikke-analytiske øjeblikke, under tilstedeværelsen af smerte og virkelig eller forestillet antagonisme mod individets overlevelse. ... Når kvæstelse eller sygdom fortrænger det analytiske sind, og derved frembringer det, der kaldes "bevidstløshed", og når fysisk smerte og antagonisme mod organismens overlevelse er tilstede, modtages et engram. ... Ved at trække tidligere smerteligt indhold ud af det reaktive sind kan det analytiske sind få fuldt herredømme over organismen. I det øjeblik et menneske eller en gruppe kommer i besiddelse af denne evne, kommer det i besiddelse af selvbestemmelse. Så længe de har et reaktive sind vil irrationalitet bestå. (Hubbard, 1990, s. 31-32).

I Scientologi er mennesket således grundlæggende set godt, lykkeligt og afbalanceret, og roden til at mennesket kan være ulykkeligt findes i engrammerne. Derfor opstilles auditering som det eneste passende middel til at fjerne individets engrammer og giver ham muligheden for at blive *Clear*, d.v.s. få personen til at vende tilbage til sin tilstand som "grundlæggende personlighed". Disse betegnelser betyder: "Det uaberrerede (tilstand uden irrationalitet) selv i en tilstand af komplet integritet og højest mulig rationalitet. En *Clear* er et menneske, som gennem auditering er blevet det grundlæggende individ. ... Det grundlæggende individ er ufravigeligt interesseret i alle dynamikker, og han er grundlæggende set "god". ... Det grundlæggende individ har utallige gode egenskaber. Forsættlig ondskab og destruktive dramatiseringer har han ikke. Han er samarbejdsvillig, konstruktiv og har målsætning. Han ligger tæt op af det, menneskeheden har opstillet som et ideal. Dette er en nødvendig del af en auditors arbejdsviden, da afvigelser fra dette ideal

antyder tilstedeværelsen af aberrationer. Sådanne afvigelser er unaturlige og påtvungne og hører ikke til individets selvdeterminisme." (Hubbard, 1990, s. 31-32).

Sammenfattende kan vi sige, at Scientologi giver et svar på menneskets lidelse ved i lighed med størstedelen af de religiøse traditioner, at give en forklaring og ud fra den forklaring at opstille et middel til en løsning. Forklaringen på menneskelig lidelse ligger i *engrammer*, der beskrives som ukendte, mægtige og indflydelsesrige mentale billeder, der indeholder masse og energi. Hovedløsningen, der foreslås til at overvinde lidelse, består i anvendelse af auditering, der gør det muligt at lokalisere og uskadeliggøre engrammer. Auditering fremstilles som en måde at overvinde lidelse på, fordi den åbner for den mulighed, gennem personens aktive, frivillige deltagelse, at det vil lykkes at forbedre personens evne til at imødegå problemerne i sin tilværelse, løse dem og nå stadig højere niveauer af bevidsthed og åndeligt velbefindende.

Scientologi giver også et svar på *oplevelsen af uretfærdighed*, opfattet som en ulige evnefordeling blandt mennesker, idet den postulerer, at tabet af evner i det mindste delvist skyldes synder og uansvarligheder i fortiden. Samtidigt giver den en løsning på dette tab, idet den fremstiller sig selv som en måde at genvinde disse evner på. Desuden giver Scientologi et svar på oplevelsen af livets mangel på mening og opfattelsen af denne, idet den hævder, at mennesket er et udødeligt åndeligt væsen, hvis oplevelser rækker ud over en livstid, og bekræfter, at døden er et mellemstadium som personen går igennem, mens det stadig er bevidst. Scientologi Kirken siger:

"Det siger sig selv, at etik er et emne

Scientologi tager meget alvorligt. Efterhånden som man stiger op ad broen (Broen til Total Frihed, Scientologis vej) og bliver mere og mere sig selv, bliver man ligeledes mere etisk; men man betragter det tillige som et personligt ansvar, der rækker langt ud over denne livstid. For i modsætning til materialisten, som tror, døden er en ende på livet, samvittighed og ansvarlighed, anser scientologen den som et gennemgangsstade, hvorigennem man bringer sin fortid med sig – en fortid for hvilken man forsat har ansvaret. Personen ved også, at de evner han nu genvinder, delvist blev mistet på grund af synder og uansvarlighed. Derfor bliver ærlighed, integritet, tillid og omsorg for éns medmennesker mere end blot ord; de er principper, man skal efterleve. (*Scientology Handbook*, 1994, side XXVI).

Som følge heraf passer Scientologi til det religionsbegreb, der nu om dage defineres ud fra en funktionalistisk synsvinkel, som bestående af et sæt overbevisninger i kraft af hvilke en gruppe mennesker forstår grundlæggende problemer så som uretfærdighed, lidelse og søgen efter mening med livet, samt en række metoder, med hvilke de konfronter sådanne problemer og agter at overvinde dem.

iv. SCIENTOLOGI OG DE ANALYTISKE RELIGIONSDEFINITIONER

Den *analytiske måde* er en af de andre former for definition, som samfundsvidenskaberne giver religion nu om dage, d.v.s. ved at karakterisere den ved de forskellige måder, hvorpå religionen manifesterer sig. Set ud fra

denne synsvinkel, menes der, at være en stor grad af enighed mellem alle religioner om de måder, religiøse personer udtrykker deres religiøsitet på, og i kraft af disse kan man etablere de aspekter, der konstituerer religiøsitet. Disse aspekter inkluderer:

a) at man deler den tro, der udgør gruppens dogmatik, med andre

b) at man deltager i ritualer og religiøse aktiviteter;

c) at man oplever direkte kontakt med den endegyldige virkelighed;

d) at man tilegner sig religiøs viden, og

e) at man oplever forandringer og resultater i dagligdagen, der stammer fra de ovennævnte aspekter ved religiøsitet (Stark og Gluck, 1985).

Set fra dette synspunkt er det at rejse spørgsmålet om, hvorvidt Scientologi er en religion, ensbetydende med at undersøge, om Scientologi Kirken som institution forventer, at dens tilhængere er religiøse, hvilket vil sige, at de manifesterer religiøsitet på de forskellige måder, der normalt betragtes som værende religiøse.

iv.i. En fælles dogmatik

Det er blevet hævdet, at religiøse institutioner forventer, at deres tilhængere deler deres dogmatiske principper med andre (Stark og Gluck, 1985, s. 256). I denne henseende kan man se, at Scientologi Kirken opstiller et sammenhængende hele, der klart er struktureret sådan, at dens tilhængere tilegner sig dens dogmer. Alt i alt består

udøvelsen af Scientologi af lige dele auditering og uddannelse i dens principper. Kirken hævder, at mens auditering får én til at se, hvordan noget går for sig, lærer uddannelse én hvorfor.

Materialet, der anvendes på kurserne, består af bøger, publikationer, film og båndforedrag af kirkens grundlægger, der studeres i en forud fastlagt rækkefølge. Dette materiale har status svarende til de hellige skrifter i traditionelle religioner: Det bliver ikke fortolket eller forklaret, tværtimod lægges der betydelig vægt på, at disciplene modtager grundlæggerens ord i deres "rene form". Scientologer tror, at L. Ron Hubbard fandt en eksakt og effektiv vej til åndelig frelse: Dersom man følger en af Scientologigrundlæggerens fremgangsmåder, og det ikke giver det forventede resultat, skyldes det, at den ikke er forstået eller anvendt korrekt. Den mulighed, at der kunne være en fejl i den originale version af L. Ron Hubbards ord, lades således ude af betragtning.

De, som leder Scientologiuddannelsen, benævnes *kursusledere*, og de anerkendes som eksperter i studieteknologi og som øvede i at finde og løse problemer, de studerende måtte komme ud for. Kursuslederens rolle defineres også som sikring af, at dogmatikken bibringes korrekt og ikke i forskellige versioner eller afvigende fortolkninger. Kursuslederen giver ingen forelæsninger og fremlægger ikke sin egen version af emnet for de studerende. For at sikre, at de originale værker ikke ændres overhovedet, er det strengt forbudt for kursuslederen at fremlægge nogen form for verbal fortolkning af materialet.

iv.ii. Deltagelse i Ritualer og Religiøse Aktiviteter

Deltagelse i ritualer og religiøse aktiviteter er en anden form, hvori religioner synes at forvente, at deres tilhængere demonstrerer deres religiøsitet. I denne henseende kan man for det første se, at Scientologi Kirken højtideligholder de samme ritualer som andre religiøse institutioner, såsom søndagsandagter, bryllupper, begravelser og navngivningsceremonier for nyfødte.

Disse aktiviteter er imidlertid ikke de eneste Scientologi aktiviteter, der har rituel struktur. Auditering, der er den centrale Scientologi aktivitet, er en rituel aktivitet i den betydning, som antropologer bruger dette begreb, nemlig en meget struktureret fremgangsmåde, der følger strenge regler og gentages samvittighedsfuldt. Auditering udføres i en række fastlagte trin, der er udviklet af kirkens grundlægger og skal følges uden afvigelse. Scientologi Kirken betragter auditering som en præcis vej, en eksakt rute til opnåelse af højere bevidsthedsniveauer. Auditering defineres som en præcis aktivitet, der er præcist systematiseret og følger eksakte procedurer:

"Auditering anvender *processer* – eksakte sæt af spørgsmål eller anvisninger, som auditoren stiller, til at hjælpe personen med at finde ud af ting om sig selv og til at forbedre hans/hendes tilstand. Der er mange, mange forskellige auditeringsprocesser, der hver især forbedrer individets evne til at konfrontere og klare en del af hans liv. Når målet for en proces er nået, er processen færdig, og man kan udføre en anden proces, som henvender sig til en andel del af personens liv.

”Der kunne selvfølgelig stilles et ubegrænset antal spørgsmål, der måske eller måske ikke ville være personen til nogen hjælp. Bedriften i Dianetik og Scientologi er den, at L. Ron Hubbard isolede de *eksakte* spørgsmål og anvisninger, der uafvigeligt fører til forbedring.” (*Hvad er Scientologi?* 1993, s. 156).

Man ser således, at auditering er et eksakt ritual, og at gentagen deltagelse heri er en betingelse for, at et individ betragtes som scientolog.

iv.iii. Direkte kontakt med den endegyldige virkelighed

Det er blevet antaget, at de fleste traditionelle religioner forventer, at deres tilhængere før eller senere får en mere eller mindre direkte oplevelse af endegyldig virkelighed. Denne religiøse dimension falder ind under selvstændige religionsdefinitioner, og vi har behandlet dette under gennemgangen af de enkelte religionsdefinitioner. Derfor nævnte vi, at religiøse oplevelser, der ikke er ordinære og hverdagsagtige, indtager en central stilling i Scientologi. Ligesom i andre religioner ansøres der til sådanne oplevelser i overensstemmelse med og fortolket i henhold til religionens dogmatik, og de bliver tillige taget som bevis for, at gruppens kosmiske vision er korrekt.

Scientologi fremstiller sig selv som en gradvis, klart defineret og sikker vej til forøgelse af bevidstheden, idet den leder individet fra en tilstand af åndelig blindhed til lykken ved en åndelige eksistens. Den lover sine tilhængere, at en sådan forbedret bevidsthed sætter dem i stand til i sidste instans at blive deres egen udødelighed bevidst, opnå total frihed og alvidenhed og få direkte

forståelse for livets mening, døden og universet.

Scientologis påståede mål er at opnå komplet og total rehabilitering af individets medfødte evner som et udødeligt, åndeligt væsen. Sådanne evner ville gøre personen til årsag med fuld viden om materie, energi, rum, tid, tanke og liv. Ved at nå det stade bliver individet i stand til direkte at forstå uendeligheden:

”På *Opererende Thetan* niveauet beskæftiger man sig med individets egen *udødelighed* som åndeligt væsen. Man beskæftiger sig med thetanen selv i forhold til evigheden, ikke den evighed, der ligger bag ham, men den evighed, der ligger foran ham. (*Hvad er Scientologi?* 1993, s. 222).

Vi kan derfor bemærke os, at Scientologi Kirken forventer, at dens tilhængere ved deltagelse i dens aktiviteter og uddannelse i dens dogmatik opnår en gradvis bevidsthedsforbedring, der til sidst munder ud i direkte oplevelse af den endegyldige virkelighed.

iv.iv. Religiøs viden

Det hævdes i analyserende religionsdefinitioner, at religiøse institutioner forventer, at deres tilhængere besidder et minimum af oplysning om deres trosretnings grundlæggende postulater, ritualer, hellige skrifter og traditioner. I relation til denne forventning kan vi bemærke, at Scientologi aktiviteter består af lige dele auditering og uddannelse. Tilhængerens forpligtelse forventes at omfatte, at de får kendskab til dens vigtigste dogmer. I denne henseende siger Kirken:

”Man bliver fri gennem auditering. Denne frihed *skal* udbygges gennem kendskab til, hvordan man *forbliver* fri. Scientologis aksiomer indeholder det reaktive sinds anatomi og den disciplin og den kunnen, der nødvendigvis skal til for at kunne beherske og styre livets love. Udøvelsen af Scientologi er således sammensat af lige dele auditering og uddannelse i Scientologi principperne, hvilket inkluderer teknologien for deres anvendelse. Kendskabet til de mekanismer, hvorved åndelig frihed kan fortabes, er i sig selv en frihed, der sætter personen uden for deres indflydelse. Auditering lader én se *hvordan*, uddannelse lærer én at se *hvorfor* noget skete. (*Hvad er Scientologi?* 1993, s. 164).

Vi kan således bemærke, at Scientologi Kirken i lighed med de fleste religiøse traditioner betragter det som noget positivt, at man sætter sig ind i bevægelsens lære. Tilegnelsen af religiøs lære sikres efter samme dogme ved den symbolske belønning til dem, som rækker ud efter den; enhver, som tilegner sig kendskab til dens principper kan beherske livets love og blive fri for de farer, der truer den åndelige frihed.

iv.v. Konsekvenser for dagligdagen

Det er blevet bemærket, at de fleste religiøse institutioner forventer, at deres religiøse tro, deltagelse i

ritualer, religiøs oplevelse og kendskab til de vigtigste dogmer får konsekvenser for deres tilhængeres dagligdag. Som anført under behandlingen af funktionelle definitioner på religion, postulerer Scientologi, at folk gennem udøvelse af og uddannelse i læren, befrier sig for irrationel frygt og psykosomatiske sygdomme, får

større sindsro, bliver mere velafbalancerede, får energi, kommunikerer bedre, reparerer og genopliver deres forhold til andre, når personlige mål, bliver af med deres tvivl og hæmninger og får selvtillid, glæde og forstår klart, hvordan man bliver lykkelig.

En anden ændring, Scientologi Kirken forventer af tilhængerene, er, at de vil hjælpe andre med at ændre de forhold, de ønsker at forbedre, ved at ansøre dem til at blive auditorer:

”Der er stort behov for auditorer, fordi det er klart, at individer kun kan frelses en ad gangen. Denne frelse finder i Scientologi endelig sted, til forskel fra menighedsreligioner, i det personlige forhold mellem auditor og præclear. Mange scientologer uddanner sig til at blive auditorer, og enhver, som ønsker at hjælpe sine medmennesker, kan gøre det samme. Men det er ikke mindre betydningsfuldt, at man kan opnå større evne til at klare livets udfordringer, end man nogen sinde havde troet var muligt. Intet formål er mere værdifuldt end at hjælpe sine medmennesker, og der findes ingen bedre

Scientologi fremstiller sig selv som en gradvis, klart defineret og sikker vej til forøgelse af bevidstheden, idet den leder individet fra en tilstand af åndelig blindhed til lykken ved en åndelige eksistens.

måde at gøre det på end ved at blive auditor. Auditorer anvender det, de har lært, til at hjælpe andre med auditering og til at ændre forholdene, hvor som helst de finder, at forholdene trænger til forbedring.

”Deri består den uddannede scientologs mission, og det er i hans forståelse, hans barmhjertighed og hans kunnen, at drømmene om en bedre verden findes.” (Scientologi Kirken 1993, s. 169).

Man ser således, at Scientologi Kirken i lighed med de fleste religiøse institutioner forventer, at når man deler dens tro, deltager i dens ritualer, direkte oplever den endegyldige virkelighed og får kendskab til dens hoveddogmer, så vil det få konsekvenser for tilhængerens dagligdag. Disse konsekvenser inkluderer forbedret evne til at styre deres egen tilværelse, forbedring af deres egne evner samt en større villighed og evne til at hjælpe andre.

Sammenfattende kan det siges, at Scientologi Kirken forventer, at dens tilhængere, set i de analytiske religionsdefinitioners forstand, bliver religiøse personer. Den opstiller en ramme for, at dens tilhængere kan komme til at kende dens vigtigste dogmer og forventer, at de, som deltager, oplever den endegyldige virkelighed direkte, tilegner sig oplysninger om deres tros principper og erfarer følgerne heraf i deres dagligdag. Scientologi Kirken er derfor ifølge analytiske religionsdefinitioner en religiøs institution, da dens forventninger til dens tilhængere svarer til, hvad sådanne institutioner forventer af religiøse individer.

v. SCIENTOLOGI OG INTERNE RELIGIONSDEFINITIONER

I antropologi er den ”emiske” synsvinkel den, der beskæftiger sig med den opdeling af idéer, som medlemmerne af en given kultur selv har. Dette står i modsætning til den ”eksterne” synsvinkel, som er den, der stammer fra den forståelsesmæssige inddeling af en af samfundsvidenskabernes teorier. Indtil nu har vi benyttet religionsdefinitioner fra det teoretiske synspunkt, d.v.s. det synspunkt som samfundsvidenskabsmændene anlægger, når de deltager i den aktuelle diskussion vedrørende, hvad der udgør en religion, og hvilke træk den har. I dette afsnit skal vi behandle den *emiske* synsvinkel som medlemmerne af trossamfundet anlægger.

At rejse spørgsmålet om hvorvidt Scientologi er en religion set udfra den *emiske* synsvinkel, er ensbetydende med at undersøge, om den kan betragtes som sådan i givne kultursammenhænge, hvori den udøver sine aktiviteter. Da Scientologi Kirken er en international institution, findes disse sammenhænge i mange lande, og da disse er komplekse samfund, inddrages her mangfoldige undergrupper: Scientologerne selv, regeringsinstitutioner og forskere i religiøse emner er blandt dem, som har udtalt sig offentligt om dette emne.

Det er for det første muligt at erkende, at *scientologerne selv* fremstiller Scientologi som en religion i deres skrifter og offentlige dokumenter (jf. f.eks. *Hvad er Scientologi?* 1993, s. 1, 7, 141, 147; LRH Uddrag fra bogen ”*Hvad er Scientologi?*” 1994, s. iii).

Hvad angår regeringsinstitutioner anses Scientologi for at være en religion i juridisk og skattefritagelsesmæssig henseende i de lande, hvor den har udført sine aktiviteter. Regeringsorganisationerne, der udtrykkeligt har erklæret, at Scientologi er en religion, omfatter:

Udøvende Myndigheder:

Bayerns undervisnings- og kulturministerium – 1973; USA's udenrigsministerium – 1974; Social- og Sundhedsmyndighederne i Angers, Frankrig – 1985; USA's Nationale Udlændingekontor – 1986; Shoneberg kommune, Berlin, Tyskland – 1989.

Skattemyndigheder:

Zürich administrations- og finansdepartement, Schweiz – 1974; Floridas skattevæsen, USA – 1974; Australiens skattevæsen – 1978; Koncessionsskatteudvalget i Californien, USA – 1981; Det canadiske skatte- og toldvæsen – 1982; Skattevæsenet i Pau, Frankrig – 1987; Selskabsbeskatningen, Amsterdam, Holland – 1988; Utah Skatteråd, USA – 1988; New Yorks Skatteråd, USA – 1988; Forbundsfinansministeriet, Tyskland – 1990; Skatterådet i Monza, Italien – 1990; Skatterådet i Lecco, Italien – 1991; Det Amerikanske Skattevæsen – 1993; Arbejdsudviklingsnævnet i Californien, USA – 1994.

Juridiske Instanser:

Appelretten i Washington D.C., USA – 1969; District of Columbias domstol, USA – 1971; St. Louis byret, Missouri, USA – 1972; Retten i Perth,

Australien – 1970; Byretten i Stuttgart, Tyskland – 1976; Byretten i München, Tyskland – 1979; Appelretten i Paris, – 1980; Appelretten i Oregon, USA – 1982; Distriktsretten i Washington, USA – 1983; Massachussets Landsret, USA – 1983; Justitsministeriet, Australien – 1973; Australiens højesteret – 1983; Californiens Centrale Byret, USA – 1984; Appelretten i Vancouver, Canada – 1984; Byretten i Stuttgart, Tyskland – 1985; Appelretten i München, Tyskland – 1985; Retten i Padua, Italien – 1985; Retten i Bologna, Italien – 1986; Delstatsdomstolen i Hamborg, Tyskland – 1988; Retten i Berlin, Tyskland – 1988; Retten i Frankfurt, Tyskland – 1989; Retten i München, Tyskland – 1989; Retten i Hanover, Tyskland – 1990; Retten i Milano, Italien – 1991; Forvaltningsdomstolen i Hamburg, Tyskland – 1992; Landsretten i Tyskland – 1992; Retten i New York – 1994; Skatteretten i Italien – 1994; Zürichs Byret, Schweiz – 1994; Højesteret, Italien – 1995.

Endelig benævnes Scientologi sædvanligvis som en religion i samfundsvidenskabelige studier, idet den betragtes som en del af den voksende gruppe af *nyreligiøse bevægelser*.

I en af de første artikler om Scientologi, der er skrevet af Harriet Whitehead i bogen *Religious Movements in Contemporary America* (1974), placeres den i den "voksende samling af religiøse bevægelser, der står helt uden for den jødisk-kristne tradition".

Den placeres på lignende måde inden for de nye religiøse grupper i Roy Wallis' monografi: *The Road to Total*

Freedom: A Sociological Analysis of Scientology (1977), der indeholder en analyse af den historiske udvikling og dogmatiske og organisatoriske transformation, der fandt sted i overgangen fra Dianetik til Scientologi. Wallis betragter Scientologi som en religion, der i særlig grad er tilpasset det religiøse marked i nutidens vestlige samfund – som også Wilson senere skrev. Understregningen af de goder, som medlemmerne får fra deres religiøse aktiviteter i denne verden, udnyttelsen af en særlig retorik og af en bureaukratisk og rationel organisationsform, afspejler samtidens vestlige værdier, fordi ”rationaliseringen af livet i verden har bragt de institutioner, hvorigennem frelsen nås, ind i rationalismen”. (1976, s. 246).

Frank Flinn bekræfter i artiklen ”Scientology as Technological Buddhism” (i bogen *Alternatives to American Mainline Churches*, 1983), at Scientologi er ”den mest interessante af de nye religiøse bevægelser” (s. 89), fordi den ”har mange lighedspunkter med buddhismen” (s. 93).

Bryan Wilson bekræfter i et kapitel i sin bog fra 1990, *The Social Dimensions of Sectarianism*, at Scientologi er en ”sekulariseret religion”, og går derpå videre med at vise, at den passer med en liste på 20 ting, der sædvanligvis karakteriserer religion, og hævder endvidere, at ”man må altså betragte Scientologi som en religion på grund af dens metafysiske lære (og ikke fordi den betegner dens egen organisation som en kirke), men den er en religion, der

afspejler mange af nutidens samfundsanliggender” (s. 288). Han slutter sin analyse med spørgsmålet: ”Hvis man skulle sige, hvad der ville være en moderne religion, ville Scientologi måske ikke se ud, som om den passer ind i den verdsliggjorte verden, den virker i, og fra hvilken den henter størstedelen af sin organisationsform og beskæftigelsen med terapi” (s. 288).

Vi kan konkludere, at Scientologi er en religion set fra alle de synspunkter, der eksisterer i den aktuelle debat om definitionen af dette begreb

Scientologi er taget med som en af de grupper, der bliver omtalt i nogle af de vigtigste bogudgivelser om nye religiøse bevægelser, såsom professor Eileen Barkers: *New Religious Movements: A Practical Introduction* (1992), såvel som i *Encyclopedia of American Religions* og *Encyclopedic Handbooks of Cults in America* ved J. Gordon Melton (1992); og den behandles sammen med andre nyreligiøse grupper i James Beckfords *Cult Controversies: Societal Responses to the New Religious Movements* (1985), i Thomas Robbins *Cults, Converts and Charisma: The Sociology of New Religious Movements* (1991) og i Massimo Introvigne og Jean-Francois Mayers *L'Europe delle Nuove Religioni* (1993).

Sammenfattende kan det siges, at det fra et oplevelsesmæssigt synspunkt kan bemærkes, at Scientologi er blevet betragtet som en religion i kultursammenhænge, hvor den udøver sit virke, herunder udtalelser fra regeringskontorer, medlemmer af kirken og af samfundsvidenskabsmænd, som studerer nyreligiøse bevægelser.

vi. KONKLUSIONER

Som resultat af den her foretagne analyse kan vi konkludere, at Scientologi er en religion set fra alle de synspunkter, der eksisterer i den aktuelle debat om definitionen af dette begreb i samfundsvidenskaberne, som vi har gennemgået i denne artikel.

Religiøse oplevelser, der ikke er ordinære og ikke hverdagsagtige, indtager en central plads i Scientologi ligesom i de fleste religioner, der internationalt set igennem de sidste ti år har udgjort den "spirende religiøsitet" (bl.a. religionerne fra østen, Pinsebevægelsen og de Afro-amerikanske religioner). Akkurat som i de andre religioner optræder sådanne oplevelser dels som værende motiveret, reguleret og fortolket af dogmatikken, dels som værende bevis for gruppens kosmiske vision. Derfor passer Scientologi med de selvstændige religionsdefinitioner, der benyttes i samfundsvidenskaberne nu om dage.

Scientologi passer også med religionsbegrebet, som det nu om dage defineres fra et *funktionalistisk* synspunkt, idet det udgør en lære, gennem hvilken en gruppe mennesker giver fundamentale problemer mening, såsom uretfærdighed, lidelse og søgen efter livets mening, sammen med fremgangsmåder, med hvilke de konfronterer disse problemer og agter at overvinde dem.

Scientologi hævder ligesom de fleste religioner at have løst livets mysterium. Den opstiller ikke en vilkårligt vedtaget mening med menneskelivet; den påstår at have opdaget den sande mening.

Herved adskiller den sig fra humanistiske synsvinkler, idet den ikke fremlægger eller foreslår værdier og etiske normer til at give menneskelivet mening, men påstår tværtimod at vide, hvad mennesket virkeligt er, og hvad meningen er med dets liv. Samtidigt, og fordi den anvender et lignende sprogbrug som videnskaberne, er den klart forskellig fra dem, idet den ikke agter udelukkende at beskrive, hvordan ting sker, ikke formulerer spørgsmål, eller fremsætter hypoteser om det modsatte og eventuelle modifikationer, men hævder at have opdaget de sande årsager og indbyder til at dele dens viden. Derfor passer Scientologi til de sammenlignende religionsdefinitioner, der karakteriserer religion ved at skelne den fra de humanistiske synspunkter.

Scientologi Kirken forventer at dens tilhængere bliver religiøse personer i den forstand, *analytiske* religionsdefinitioner definerer dette begreb. Faktisk opstiller den et samordnet trossystem, sådan at dens tilhængere kan dele dens vigtigste dogmer, og forventer, at de deltager i rituelle aktiviteter, får en direkte oplevelse af den endegyldige virkelighed, tilegner sig viden om deres tros principper og oplever resultater heraf i dagligdagen. Derfor udgør Scientologi Kirken i de analytiske religionsdefinitioners forstand en religiøs institution, eftersom dens forventninger til dens tilhængere svarer til det, sådanne institutioner forventer af religiøse mennesker.

Endelig kan man se fra det *emitiske* synspunkt, at Scientologi bliver betragtet som en religion i de fleste kultursammenhænge, hvor den har udøvet sit virke, herunder udtalelser fra regeringsinstitutioner, kirkemedlemmer

og samfundsvidenskaben, der har studeret nyreligiøse bevægelser.

Jeg har i denne artikel behandlet sammenhængen mellem Scientologi og de moderne religionsdefinitioner, der benyttes i samfundsvidenskaben. Men Scientologi synes imidlertid også at passe med de religionsdefinitioner, der betragtes som "klassiske" både i antropologien og sociologien. Sociologen Max Weber, der betragtes som religionssociologiens "fader", foretrak at lade være med at definere begrebet (Weber 1964, s. 1); han klassificerede i stedet minutiøst de kendte religioner i mange forskellige typer, inddelt efter et stort antal kriterier. Scientologi synes at passe med en vis type "frelsesreligion", der opstilles som en vej til åndens frigørelse fra reinkarnationen eller livs- og døds cyklussen (Weber 1964, s. 146). Som en frelsesreligion ville Scientologi blive klassificeret ifølge Webers kriterier blandt de religioner, der:

- er grundlagt af en profet, som indførte en dogmatik med henblik på at muliggøre menneskehedens frelse (Weber 1964, s. 46);
- indeholder systematiske ritualer i et komplet sæt love, som det kræver speciel uddannelse at opnå kendskab til (Weber 1964, s. 154);
- erklærer, at frelse kan nås ved religiøs indsats, der stiler mod selvperfektionering (Weber 1964, s. 156);
- har udviklet en procedure med henblik på at nå personlighedens religiøse indvielse (Weber 1964, s. 156);
- hævder, at personens indvielse indeholder mulighed for at opnå over-

menneskelige kræfter og muligheden for udførelse af overmenneskelige handlinger (Weber 1964, s. 157).

At Scientologi svarer til denne type frelsesreligion efter Webers kategorier kommer klart til udtryk i følgende afsnit af *Hvad er Scientologi?*:

"I modsætning til dem som lærer, at mennesket ikke kan forbedre sig, og at nogle og halvfjerds år i en krop er alt der kan forventes, findes der højere stadier end dette for det dødelige menneske. Tilstanden som *Opererende Thetan* findes, og folk opnår den faktisk. Som alle andre gevinster i Scientologi opnås den gradvist. ... Nogle af livets mirakler er blevet lagt for dagen for første gang nogensinde på *Opererende Thetan*-niveauerne. Viden om udødeligheden og friheden fra livs- og døds cyklussen hører ikke mindst til disse mirakler. Vejen er virkelig og klart afmærket. Det eneste, man skal gøre, er at sætte foden på det første trin på stigen og hæve sig op til Clear og derpå gå videre op til trinnet *Opererende Thetan*. Auditeringen sætter individet i stand til at klare distancen fra homo sapiens, hvor der er narkotika, smerter, problemer, genvordigheder og frygt til højere trin og frihed som et åndeligt væsen. Man kan kun nå sådanne trin gennem auditering. Men de findes, og de kan nås, og de giver et menneske dets medfødte potentiale tilbage." (*Hvad er Scientologi?* 1993, s. 222–223).

Sir Edward Tylor karakteriserer religion som "troen på åndelige væsener", der betragtes som den mest klassiske religionsdefinition i antropologien (Evans-Pritchard 1976, s. 14–15). I relation til denne definition, og som allerede nævnt, er Scientologis centrale lære, at mennesket er en thetan, d.v.s.

Appendiks seks

et åndeligt væsen. Herom læser man i Håndbog i Scientologi:

”Du er en thetan, et åndeligt væsen. Ikke dine øjne, din hjerne, men dig selv. Du har ikke en thetan, noget du har ud over dig selv, du er en thetan. Du ville ikke tale om min thetan; du ville tale

om mig. Skønt meget af det, Scientologi hævder er sandt, kan genfindes i mange store filosofiske retninger, er det, den tilbyder, noget helt nyt: En eksakt vej ad hvilken enhver kan genvinde sandheden og enkeltheden af sit åndelige jeg...” (*Scientology Handbook* 1994, s: iii).

Alejandro Frigerio

Om forfatteren

Alejandro Frigerio er lektor ved de afsluttende studier i Afdelingen for Sociologi på Argentinas katolske Universitet og tilknyttet som forsker ved det nationale råd for videnskabelig forskning. Han modtog en licentiatgrad i sociologi fra Argentinas Universitet i 1980 og en ph.d. i antropologi fra Californien Universitetet i Los Angeles i 1989. For tiden er han

redaktør ved tidskriftet *Sociedad y Religion* Siden 1982 har professor Frigerio offentliggjort mange artikler om emnet religion i videnskabelige tidsskrifter i både Argentina, Brasilien og USA. Han har været redaktør af fire bøger om det videnskabelige studie af nye religiøse bevægelser og er medforfatter af bogen: *Gonenez, el Pastor: El Phenomino Religioso de la D'cada* en bog som giver en analyse af de værker Argentinas meget berømte pastor i Pinsekirke har skrevet.